

УДК 35.081.7-057.36(477)

С.В. КРИЖАНІВСЬКИЙ, ГУМВС
України в Харківській області

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗАСАД МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Ключові слова: менеджмент, управлінська діяльність, керівник, органи внутрішніх справ

Ефективне управління є одним з найважливіших завдань сучасних керівників ОВС України всіх рівнів, необхідність вирішення яких обумовлена зростанням ролі правоохоронних органів в житті сучасного суспільства. Трансформація його базисних характеристик, ускладнення та зростання обсягу завдань, які виконують органи внутрішніх справ, загострення криміногенної обстановки, зміна якісних характеристик злочинності, що придбала характер реальної загрози національній безпеці країни, визначили об'єктивну актуальність оптимізації управлінської діяльності керівників ОВС України.

В процесі зазначених перетворень, направлених на створення громадянського суспільства, формування правової і соціально орієнтованої держави, ОВС повинні будувати свою роботу таким чином, щоб перетворитися в систему, яка обслуговує населення та діє в інтересах суспільства. Така глибока трансформація ОВС не може швидко відбуватися тому, що мають місце наступні чинники:

- відсутність вітчизняного досвіду використання їх в такій якості;
- значне послаблення професійного ядра в результаті масового звільнення кваліфікованих, досвідчених працівників у минулі роки;

- неефективне управління з боку керівництва органів і підрозділів, яке, на жаль, все ще застосовує застарілі командно-адміністративні форми і методи діяльності.

Крім того, сучасна діяльність ОВС України здійснюється в умовах загостреної криміногенної ситуації в силу суттєвого зниження життєвого рівня населення, розшарування суспільства, безробіття, масової міграції, підвищення рівня технічного оснащення та агресивності злочинних угруповань. Отже, ОВС змушені направляти значні сили, поперед всього, на вирішення традиційних завдань, а не тих, які ставляться у зв'язку із реформуванням суспільства, держави та економіки. При цьому слід зазначити, що на управлінську діяльність керівників ОВС України впливають сучасні передумови, які ускладнюють її та потребують застосування новітніх технологій та підходів (рис.).

Таким чином, адміністративна діяльність керівників ОВС України в сучасних умовах з метою підвищення її ефективності потребує застосування новітніх технологій та передового вітчизняного й зарубіжного досвіду роботи.

До вирішення проблем підвищення ефективності управління ОВС, починаючи із 70-х років минулого століття, вчені та практики підходили із позиції використання передового вітчизняного досвіду. При цьому використовувався й міжнародний досвід, але той, який був пов'язаний виключно з діяльністю зарубіжної поліції [1]. На нашу думку, необхідно вивчати і втілювати в практику теорію менеджменту, розроблену в основному, стосовно промислових підприємств, але корисну для ОВС України, з метою адаптації її загальних засад до їх управлінської діяльності. Вбачається, що зазначений підхід має певну перспективу, тому що в менеджменті велика увага приділяється людському фактору в умовах реалізації демократичних принципів, що є вкрай актуальним для сучасної системи державного управління в нашій країні.

Рисунок - Сучасні передумови ускладнення керівної діяльності в ОВС України

Слід відзначити, що сучасна наука управління базується на дослідженнях видатних теоретиків наукового менеджменту: Г. Форда, Е. Мейо, М. Фолета, А. Файоля, М. Вебера та інших західноєвропейських вчених, які розробили та апробували в практичній діяльності основні підходи до здійснення менеджменту в усіх сферах людського буття [2]. Проблеми ефективного управління органами внутрішніх справ України дослідженні недостатньо, хоча у зв'язку з пошуком нових підходів до його вдосконалення інтерес до зазначеної тематики значно збільшився. Питанням, пов'язаним з підвищенням ефективності державного управління і, зокрема, управління в органах внутрішніх справ України, присвячені праці В.Б. Авер'янова, М.І.

Ануфрієва, О.М. Бандурки, О.К. Безсмертно-го, А.С. Васильєва, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, Р.А. Калюжного, А.Т. Комзюка, О.І. Остапенко, В.М. Плішкіна, О.П. Рябченко, Ю.С. Шемшученка, В.К. Шкарупи та інших авторів.

Тому метою статті є аналіз принципів застосування загальних засад менеджменту в управлінській діяльності керівника органів внутрішніх справ України, її новизною – виокремлення означених принципів.

Здійснення економічних і соціальних перетворень, досягнення економічного зростання та надання державою громадянам управлінських послуг на високому рівні, просування в напрямі європейської інтеграції можливо лише за умови створення ефек-

тивної системи державного управління. З цією метою в Україні проводиться широкомасштабна адміністративна реформа, невід'ємною складовою якої є реформування системи державної служби, а саме: вдосконалення кадрового потенціалу, створення оновленого, потужного і дієздатного державного апарату. При цьому державною службою в Україні є професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави [3]. Отже, керівник ОВС України – це державний службовець, який обіймає посаду, пов'язану з безпосереднім здійсненням завдань і функцій органів державної влади. На нашу думку, системі державного управління притаманні основні принципи та елементи менеджменту, вивчення можливостей застосування яких знаходиться ще на недостатньому рівні. Лише за допомогою наукового аналізу з'явиться можливість адаптувати передові технології менеджменту, які використовують правоохоронні органи західноєвропейських країн, до сучасних реалій України.

Поняття “менеджмент” походить від англійського слова “to manage”, що означає керувати, управляти, завідувати [4]. Більш широко надані точки зору з зазначеного приводу в науковій літературі, де менеджмент визначається і як наука управління, і як процес управління, і як функція управління, і як органи і апарат управління, і як мистецтво управління [5]. Менеджмент, з точки зору З.П. Румянцевої, Н.О. Саломатіна та Р.З. Акбердіна, є “інтеграційним процесом, за допомогою якого професійно підготовлені фахівці формують організації та керують ними шляхом постановки цілей та розробки способів їх досягнення” [6]. Ми вважаємо, що стосовно діяльності ОВС України менеджмент є способом управління органами і підрозділами, який забезпечує організацію праці персоналу, підвищення її ефективності, втілення в практику новачій та передового досвіду роботи шляхом чіткого визначення цілей та засобів їх досягнення.

З погляду сучасної теорії та практики управління орган державної влади (а саме ним є ОВС) - це організація, тобто об'єкт, який складається з групи людей, діяльність яких свідомо координується для досягнення спільної мети або цілей [5]. Слід зазначити, що в теорії менеджменту широко використовується поняття “місія організації”, яке розглядається як широкому, так і вузькому розумінні. У широкому значенні до поняття місії вкладається загальний філософський зміст існування організації, у вузькому – мета діяльності організації, в якій проявляється її відміна від інших подібних [7]. Перед ОВС як організації, також, як і перед комерційними структурами, визначаються схожі у цілому місії - заявити населенню, партнерам тощо про суспільне призначення організації, саме це є її головною метою, а не будь-що інше, зокрема, прибуток. Таким чином, керівники організації вбачають у вдало створеній формулі місії один із способів завоювання довіри у споживачів, населення. Тому не є дивним те, що майже всі поліцейські управління за кордоном також мають свої місії.

Для ОВС України зазначене завдання є новим, але не викликає сумніву те, що необхідно вивчати досвід, наприклад, англійської та американської поліції в розробці місії, тому що для української міліції проблема завоювання довіри у населення є більш гострою. При цьому основною перешкодою на шляху вирішення проблеми є не відсутність досвіду, а нерозуміння багатьма керівниками ОВС змісту місії та необхідності її розробки. Крім того, вважається за доцільне керівникові поряд із визначенням місії організації розробляти також і особисту місію, яка представляє собою перелік важливіших намірів по відношенню до організації та її оточення, а також принципи їх здійснення. На нашу впевненість, така місія є особливо корисною під час вступу на посаду керівника органу або підрозділу, а також в період їх реорганізації.

Керівники органів і підрозділів ОВС завжди мають справу із людьми, персоналом та представниками інших організацій, прагнуть

здійснити на них вплив, для того, щоб спонукати їх до визначених вчинків з метою досягнення організаційної мети. При цьому вплив означає те, що взаємовідносини між людьми не є пасивними, вони здійснюються заради визначеної мети. Отже, керівництво - це процес впливу на підлеглих, який є способом заставити їх працювати на досягнення єдиної мети ОВС. Насамперед, керівництво варто розглядати як процес, який, в свою чергу, може бути розбитий на окремі дії і кроки керівника, які направлені на досягнення проміжних, оперативних цілей.

З метою підвищення ефективності управління організацією в сучасному менеджменті велика увага приділяється іншим аспектам: розвитку комунікацій всередині структурних підрозділів, профілактиці конфліктів, різним формам внутрішньо організаційної професійної підготовки персоналу, делегуванню повноважень, залученню до управління рядових виконавців з метою підвищення змістовності їх праці, ініціативи, відповідальності, самоорганізації тощо. Все більше уваги приділяється необхідності переходу до децентралізації, самоорганізації, розвитку горизонтальних зв'язків. Адміністративно-бюрократичне управління, з точки зору багатьох вчених і практиків, у значній мірі застаріло [8, 9]. Все більшої актуальності набуває сітьовий менеджмент, пов'язаний із самоорганізацією, самостійністю прийняття управлінських рішень тощо. Тобто, мова йде про так званий паралельний менеджмент, який використовує одночасно принципи як вертикального, так і горизонтального менеджменту. Якщо оцінити можливість ідей використання паралельного менеджменту в сфері діяльності ОВС України, то необхідно відмітити те, що управління ними як державною підсистемою є централізованим. Поряд із цим, в практичній діяльності ОВС сітьовий менеджмент не може застосовуватися в повній мірі, але деякі його положення можуть бути успішно реалізовані, по-перше, під час процесу їх саморозвитку (соціального, професійного, культурного тощо). По-друге, в

процесі розвитку відносин із оточуючим середовищем (іншими правоохоронними і державними органами, громадськими організаціями, ЗМІ, церквою, населенням), де вбачається великий резерв підвищення ефективності діяльності ОВС України.

Таким чином, системі державного управління, до якої входять ОВС України, притаманні основні принципи та елементи менеджменту. Їх досконале вивчення допоможе підвищенню ефективності управлінської діяльності керівників органів і підрозділів в сучасних умовах та їх особистого професійного рівня. На даний час поняття управління в ОВС України у ракурсі його ефективності, підвищення якості набуває нового змісту, а тому застосування загальних засад менеджменту в їх діяльності потребують предметного наукового дослідження та пізнання соціально-юридичного характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Петков С.В. Ефективний менеджмент в органах внутрішніх справ. -Сімферополь: Таврія, 2004. -564 с.
2. Файоль А., Тейлор Ф., Форд Г., Емерсон Г. и др. Из истории развития менеджмента. -М.: Финансы и статистика, 1993. -408 с.
3. Державне управління: Навч. посіб. /Мельник А.Ф., Оболенський О.Ю., Васіна А.Ю., Гордієнко Л.Ю.; За ред. А.Ф. Мельник. -К.: Знання-Прес, 2003. -343 с.
4. Миллер В.К., Дашевская В.Л. Новый англо-русский словарь. -М.: "Дрофа", 1997.
5. Застосування механізмів ефективності менеджменту в діяльності державних органів: Теорія і практика. -К.: Вид. дім "КМ Академія", 2001. -187 с.
6. Румянцева З.П., Саломатин Н.А., Акбердин Р.З. Менеджмент организации: Учебное пособие. -М.: ИНФРА-М, 1996. -С.11.
7. Уткин Э.А., Кочеткова А.И. Практикум по курсу менеджмента (Тематический сборник проблемных вопросов, ситуационных задач, деловых и психологических игр, тестов). -М.: Изд-во "Зерцало", 1998. -218 с.

8. Бандурка О.М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України. – Харків, 2004. –780 с.
9. Фролова О.Г. Новітня методологія в управлінні в органах внутрішніх справ. – Донецьк: ДІВС МВС України, 2001. –312 с.
10. Державне управління і менеджмент: Навч. посібник /Одінцова Г.С., Мостовий Г.І., Амосов О.Ю. та ін.; За заг. ред. Г.С. Одінцової. -Х.: ХарПІ УАДУ, 2002. -492 с.

Крижанівський С.В. Застосування загальних засад менеджменту в управлінській діяльності керівника органів внутрішніх справ України // Форум права. -2008. -№ 1. – С.240-244 [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-1/08kcvvscu.pdf>

Виконаний аналіз та виокремленні загальні принципи застосування засад менеджменту в управлінській діяльності керівника органів внутрішніх справ України.

***

Крижановский С.В. Применение общих основ менеджмента в управленческой деятельности руководителя органов внутренних дел Украины

Выполнен анализ и выделены общие принципы применения основ менеджмента в управленческой деятельности руководителя органов внутренних дел Украины.

***

Krizhanovsky S.V. Application of the common bases of management in administrative activity of the head of law-enforcement bodies of Ukraine

The analysis is executed and the common principles of application of bases of management in administrative activity of the head of bodies of internal affairs of Ukraine are allocated.